

PORADNIK PRAWNY

ZBIÓR PYTAŃ I ODPOWIEDZI

TEMAT:

Zadłużenia

Autor:
adwokat Marta Piestrzyńska

Zadanie jest współfinansowane ze środków dotacji celowych przekazanych z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce kolejną pozycję z naszej serii poradników, poruszającą najistotniejsze kwestie, które pojawiają się w toku świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Chcąc w możliwie najszerszy sposób odpowiadać na potrzeby społeczeństwa – prowadzimy stały monitoring potrzeb celem utworzenia listy priorytetowych obszarów wsparcia.

Obszar zadłużeń jest tematyką, która może zainteresować każdego, niezależnie od wieku, stanu zdrowia czy też pozycji zawodowej. Na skutek często niezależnych od nas czynników możemy znaleźć się w sytuacji kryzysowej i wtedy właśnie wiedza z poniższego zakresu odgrywa doniosłą rolę. Nasza publikacja może być także swoistego rodzaju drogowskazem przekazując wiedzę o tym, jakie i komu przysługują prawa, przydatną w wielu codziennych sytuacjach.

Naszym celem jest zmniejszenie wciąż dużego dystansu na linii obywatel – prawo, co w Naszej ocenie jest niezwykle istotnym elementem w kontekście poszerzania świadomości prawnej społeczeństwa.

Żywimy głęboką nadzieję, że szczegółowo dobrana tematyka zaspokoi potrzeby licznych czytelników oraz pomoże odnaleźć się w gąszczu przepisów prawa, poznać swoje prawa i skutecznie dochodzić ich realizacji.

W przypadku pytań oraz chęci rozwiązania problemów natury prawnej zachęcamy do korzystania z usług Punktów Nieodpłatnej Pomocy Prawnej prowadzonych przez nasze Stowarzyszenie, których wykaz znajduje się na stronie internetowej www.dogma.org.pl

Każda osoba pełnoletnia zamieszkująca w lokalu mieszkalnym ma obowiązek opłacania należności czynszowych. Zdarzają się jednak sytuacje, kiedy z powodu trudności finansowych, mieszkańcy nie mają możliwości terminowego regulowania zobowiązań.

W przypadku powstania długu, w pierwszej kolejności wierzyciel powinien doręczyć zobowiązanym wezwanie do zapłaty, wskazując w nim dokładną kwotę zaległości oraz termin, w jakim należności powinny zostać uregulowane, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

Dłużnik natomiast ma możliwość skontaktowania się z wierzycielem w celu rozłożenia należności na raty. Takie rozwiązanie jest uzależnione od wyrażenia zgody przez wierzyciela. Brak takiej zgody oraz niewywiązanie się z zobowiązania zapłaty zaległości, skutkować może skierowaniem do sądu pozwu o zapłatę.

JAK ZŁOŻYĆ POZEW DO SĄDU?

Wierzyciel po powstaniu zaległości czynszowych może złożyć do sądu pozew o zapłatę. Do sądu składane są egzemplarze pozwu oraz wymaganych załączników, które po spełnieniu warunków formalnych, przesyłane są do każdego z pozwanych. Sąd doręczając pozew, zobowiązuje stronę pozwaną do ustosunkowania się w terminie dwóch tygodni i złożenia odpowiedzi na pozew. Niezłożenie takiej odpowiedzi skutkować może domniemaniem uznania powództwa przez pozwanych.

W odpowiedzi na pozew strona ma możliwość powoływania dowodów (m.in. istnieje możliwość przedłożenia dokumentów oraz przeprowadzenia dowodu z przesłuchania świadków).

Możliwe jest również wydanie przez sąd nakazu zapłaty, uwzględniającego roszczenie wierzyciela. Wówczas sąd przesyła do pozwanego odpis nakazu zapłaty z pouczeniem o możliwości złożenia w terminie dwutygodniowym sprzeciwu od nakazu zapłaty. Niezłożenie w terminie sprzeciwu, skutkuje uprawomocnieniem się nakazu zapłaty.

CZYM JEST EGZEKUCJA KOMORNICZA I JAKIE SĄ JEJ KOSZTY?

Po uprawomocnieniu się orzeczenia (wyroku lub nakazu zapłaty) w sprawie o zapłatę, wierzyciel może złożyć do sądu wnioski o nadanie klauzuli wykonalności. Tak uzyskany tytuł wykonawczy stanowi podstawę

wszczęcia postępowania egzekucyjnego, które może być prowadzone jedynie przez komornika. Komornik wszczyna postępowanie egzekucyjne, zawiadamiając o tym dłużnika, wskazując wysokość zaległości oraz naliczone opłaty.

Komornik może prowadzić egzekucję m.in. wynagrodzenia (koniecznym jest jednak pozostawienie dłużnikowi co najmniej kwoty minimalnego wynagrodzenia), rachunków bankowych, ruchomości takich jak: pojazdy, sprzęty elektroniczne, biżuteria.

W trakcie postępowania naliczane są koszty komornicze – w sprawie o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik ściąga od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 10% wartości wyegzekwowanego świadczenia. Komornik może również przyznać wierzycielowi koszty zastępstwa procesowego na rzecz wierzyciela, jeśli w tym postępowaniu jest on reprezentowany przez adwokata lub radcę prawnego. Takie koszty wynoszą ¼ kosztów przyznanych przez sąd wydający orzeczenie w sprawie o zapłatę.

ZADŁUŻENIA ALIMENTACYJNE

Zobowiązanie alimentacyjne powstaje przede wszystkim w sytuacjach określonych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Zobowiązany powinien regularnie przekazywać określone kwoty na rzecz uprawnionego do alimentów. Jednakże nie zawsze zobowiązany jest w stanie regularnie wywiązywać się z zobowiązania. Ma on wówczas możliwość porozumienia się z uprawnionym, od którego zależy, czy postępowanie zakończy się polubownie, czy też sprawa zostanie rozstrzygnięta przez sąd. Wydany w sprawie wyrok opatrzony jest z urzędu klauzulą wykonalności, który to tytuł stanowi podstawę do wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

JAK PRZEBIEGA EGZEKUCJA ŚWIADCZEŃ ALIMENTACYJNYCH?

Egzekucja w sprawie o alimenty może być prowadzona jedynie przez komornika, na wniosek złożony przez wierzyciela. Zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego, obowiązkiem komornika jest przeprowadzenie dochodzenia w celu ustalenia majątku dłużnika. Komornik ma możliwość również korzystania z pomocy policji, może on dokonać zapytań do konkretnych instytucji (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędu skarbowego, Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców i innych instytucji).

Dopuszczalne jest potrącenie w wysokości 60% wynagrodzenia za pracę, a kwota wolna (tj. minimalne wynagrodzenie za pracę) nie znajduje w tym przypadku zastosowania.

W przypadku stwierdzenia przez komornika bezskuteczności egzekucji, małoletni uprawniony do alimentów ma możliwość ubiegania się o uzyskaniu alimentów z Funduszu Alimentacyjnego. Koniecznym jest przedłożenie zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji. Fundusz wypłaca alimenty w wysokości maksymalnie 500 zł miesięcznie.

JAKIE GROŻĄ SANKCJE ZA UCHYLANIE SIĘ OD OBOWIĄZKU

ALIMENTACYJNEGO?

W przypadku uchylania się od obowiązku alimentacyjnego wobec zobowiązanych do płacenia alimentów mogą zostać nałożone określone sankcje.

Jeżeli dłużnik alimentacyjny uchyla się od zapłaty alimentów można złożyć wniosek o odebranie mu prawa jazdy. Organ właściwy kieruje wniosek do odpowiedniego starosty o zatrzymanie prawa jazdy, dołączając odpis tej decyzji oraz składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 kodeksu karnego.

Zgodnie z art. 209 kodeksu karnego, kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Uchylenie decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy następuje na wniosek skierowany do starosty, w przypadki, kiedy dłużnik przez okres ostatnich 6 miesięcy wywiązał się w każdym miesiącu z zobowiązań alimentacyjnych w kwocie nie niższej niż 50% kwoty bieżąco ustalonych alimentów.

ZADŁUŻENIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

Poziom zadłużenia Polaków ciągle rośnie, coraz więcej zaciąganych jest kredytów i pożyczek. Z różnych jednak powodów wśród zobowiązanych pojawiają się trudności ze spłatą długów. Wśród powodów niepłacenia bieżących płatności, najczęściej podawane są powody dotyczące choroby, zbyt niskich zarobków lub zapewnienie odpowiedniego poziomu życia rodzinie.

W przypadku problemów z terminową spłatą rat, wierzyciel w pierwszej kolejności przesyła do kredytobiorców wezwanie do zapłaty, wskazując aktualną wysokość zadłużenia. Kredytobiorca ma możliwość porozumienia się z wierzycielem w celu zmodyfikowania warunków umowy pożyczki, m.in. wydłużenia okresu spłacania kredytu. Należy jednak pamiętać, że wierzyciel nie ma obowiązku wyrażania zgody na jakąkolwiek modyfikację umowy.

NA CZYM POLEGA PRZEJĘCIE DŁUGU?

Sprzedaży długu można dokonać w drodze tzw. cesji wierzytelności. Cesja wierzytelności jest umową cywilnoprawną. Skutkiem tej umowy jest zmiana wierzyciela, czyli podmiotu, który jest uprawniony do egzekwowania zadłużenia. Umowa może zostać zawarta w dowolnej formie. Kwestia związana ze sprzedażą długu jest uregulowana w kodeksie cywilnym (w artykułach 509 – 516 kodeksu cywilnego). Zasadą jest, że cesji można dokonać bez wcześniejszej zgody dłużnika, natomiast o zawarciu umowy cesji wierzytelności należy zawiadomić dłużnika. Do momentu jego powiadomienia, dłużnik może spełniać swoje świadczenie na rzecz pierwotnego wierzyciela.

Dłużnik może składać skargi na firmy windykacyjne do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumenta, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Rzecznika Praw Konsumenta.

JAKIE GROŻĄ SANKCJĘ ZA NIESPŁACANIE KREDYTÓW I POŻYCZEK?

Jedną z sankcji nakładanych na dłużników, którzy nie wywiązują się ze swoich zobowiązań w terminie jest umieszczanie na liście dłużników. Biuro Informacji Kredytowej prowadzi rejestr dotyczący terminowości spłaty pożyczek i kredytów. Podmiot ten udostępnia informacje na temat wiarygodności kredytowej.

W Polsce funkcjonuje kilka Biur Informacji Gospodarczej, które 7

gromadzą i udostępniają informacje dotyczące terminowego opłacania rachunków i faktur przez osoby i firmy. Dane znajdujące się we wskazanych rejestrach dotyczą rzetelności płatniczej. Takie dane mogą być przekazywane wszystkim podmioty, które tego typu danymi dysponują.

Do Biura Informacji Kredytowej dane przekazywane są przez: banki, SKOK-i, firmy pożyczkowe oraz bankowe firmy leasingowe i faktoringowe. Natomiast do biur informacji gospodarczej dane mogą trafiać z instytucji związanych m.in. z: dostawą energii, telekomunikacją, udostępnianiem telewizji kablowej.

CZY NAKAZ ZAPŁATY UPRAWNIA DO PROWADZENIA EGZEKUCJI?

W przypadku powstania zaległości, wierzyciel ma prawo skierować sprawę na drogę postępowania sądowego. Sąd natomiast, uwzględniając powództwo, może wydać orzeczenie, którymi są m.in. wyrok oraz nakaz zapłaty.

Strona może w postępowaniu przed sądem powoływać dowodu z dokumentów lub z przesłuchania świadków. W przypadku wydania niekorzystnego rozstrzygnięcia, każda ze stron ma możliwość odwołania się od wyroku lub nakazu zapłaty. Trzeba to jednak zrobić w wyznaczonym terminie.

Jeśli dłużnik nie odwoła się od orzeczenia, nakładającego na niego obowiązek zapłaty, wówczas orzeczenie uprawomocni się, a po nadaniu mu klauzuli wykonalności, stanie się ono tytułem wykonawczym, na podstawie którego wierzyciel może wszcząć postępowanie egzekucyjne.

JAK PRZEBIEGA POSTĘPOWANIE KOMORNICZE?

Komornik na podstawie wniosku egzekucyjnego wierzyciela oraz dołączonego do niego tytułu wykonawczego, jest zobowiązany prowadzić postępowanie egzekucyjne, zgodnie z treścią orzeczenia. Komornik ma obowiązek zawiadomić dłużnika o wszczęciu postępowania oraz poinformowania go o wysokości zaległości.

Komornik może prowadzić postępowanie, zajmując środki zgromadzone na koncie bankowym dłużnika, może także prowadzić egzekucję z ruchomości (np. z pojazdów, sprzętu elektronicznego, wyposażenia). W przypadku braku możliwości wyegzekwowania wierzytelności, komornik wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania. Nie jest ono jednak jednoznaczne z umorzeniem długu. Taki dług nadal istnieje i dłużnik nadal ma obowiązek jego spłaty.

CZY MOŻNA ZAKWESTIONOWAĆ DŁUG?

Dłużnik w każdym momencie ma możliwość zakwestionowania zarówno samej zasadności długu, jak i jego wysokości. Swoje twierdzenia dłużnik powinien jednak poprzeć dowodami, którymi mogą być np. dowody wpłaty na poczet zadłużenia lub w przypadku kwestionowania zasadności długu, np. fakt, że podpis na umowie kredytu został złożony przez inną osobę.

JAKA JEST ODPOWIEDZIALNOŚĆ PORĘCZYCIELI?

Odpowiedzialność poręczyciela ma miejsce wówczas, kiedy poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Dzięki zawarciu takiej umowy poręczenia, wierzyciel zyskuje odpowiedzialność za zadłużenie kolejnej osoby, która składa zapewnienie, że spełni zobowiązanie w miejsce dłużnika. Wysokość zobowiązania poręczyciela jest zależna od wysokości długu głównego.

Zgodnie z art. 881 Kodeksu Cywilnego, jeżeli przy udzielaniu poręczenia nie zastrzeżono inaczej, poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny. Odpowiedzialność solidarna polega na tym, że z chwilą, gdy dług staje się wymagalny, wierzyciel może według swego wyboru żądać całości lub części świadczenia od dłużnika głównego i poręczyciela łącznie lub od każdego z nich z osobna.

W przypadku, kiedy dłużnik główny nie wywiązuje się ze swojego zobowiązania i nie jest możliwa spłata przez niego zadłużenia, wierzyciel ma prawo domagać się od poręczyciela spłaty należności. Poręczyciel natomiast, w przypadku braku możliwości terminowej spłaty zobowiązania dłużnika, ma możliwość porozumienia się z wierzycielem w sprawie rozłożenia należności na raty lub zmiany terminu płatności. Wierzyciel nie musi jednak wyrażać zgody na jakąkolwiek zmianę treści zobowiązania i w przypadku braku jego spełnienia, może złożyć do sądu pozew przeciwko poręczycielowi o spłatę.

NA CZYM POLEGA PRZEJĘCIE DŁUGU?

Zgodnie z art. 519 kodeksu cywilnego osoba trzecia może wstąpić na miejsce dłużnika, który zostaje z długu zwolniony.

Przejęcie długu może nastąpić w dwojaki sposób. Możliwe jest zawarcie umowy między wierzycielem a osobą trzecią za zgodą dłużnika; oświadczenie dłużnika może być złożone którejkolwiek ze stron. Możliwym jest również zawarcie umowy między dłużnikiem a osobą trzecią za zgodą wierzyciela; oświadczenie wierzyciela może być złożone którejkolwiek ze

stron. Jest ono jednak bezskuteczne, jeżeli wierzyciel nie wiedział, że osoba przejmująca dług jest niewypłacalna.

Przejmujący dług przejmuje również zarzuty przeciwko wierzycielowi, jakie miał dotychczasowy dłużnik. Nie przejmuje jedynie zarzutu potrącenia z wiarygodności dotychczasowego dłużnika.

ZADŁUŻENIE WOBEC ZUS

Przedsiębiorcy są zobowiązani do płacenia składek w ZUS-ie, niezależnie od swojej sytuacji finansowej. Taka konieczność powstaje również w przypadku, kiedy nie wypracowano zysku. Zwłoka natomiast w uiszczaniu należności spowoduje naliczanie odsetek karnych. Kolejnymi konsekwencjami mogą być również: brak możliwości uzyskania kredytu lub dofinansowania unijnego, utrata prawa do zasiłku w przypadku choroby lub macierzyństwa.

W przypadku, kiedy dłużnik nie wywiązuje się ze swojego zobowiązania i nie jest możliwa spłata przez niego zadłużenia, ma on możliwość złożenia do ZUS wniosków o rozłożenie należności na raty lub też o ich umorzenie. We wniosku należy podać uzasadnienie, czyli wskazanie z jakiego powodu nastąpiła trudność ze spłatą zobowiązania. Można również dołączyć dokumenty, np. na okoliczność wystąpienia choroby.

ZUS nie ma obowiązku uwzględniania prośby dłużnik, powinien jednak ustosunkować się do niej na piśmie. W przypadku oddalenia wniosku, organ powinien również podać pisemnie motywy swojej decyzji.

CZY MOŻNA KWESTIONOWAĆ WYSOKOŚĆ ZADŁUŻENIA WOBEC ZUS?

Dłużnik w każdym momencie ma możliwość zakwestionowania zarówno samej zasadności długu, jak i jego wysokości. Swoje twierdzenia dłużnik powinien jednak poprzeć dowodami, którymi mogą być np. dowody wpłaty na poczet zadłużenia lub w przypadku kwestionowania zasadności długu, wskazanie podstaw jego zakwestionowania.

CZYM GROZI NIETERMINOWE OPŁACANIE SKŁADEK?

ZUS ma prawo do przymusowego dochodzenia należności z tytułu nieopłaconych składek. W trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej, mogą być ściągnięte nieopłacone w terminie: składki, odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia, dodatkowe opłaty.

Zajęcie należności może nastąpić poprzez:

- ściągnięcia środków pieniężnych bezpośrednio z rachunków bankowych należących do płatnika,
- zajęcia majątku dłużnika,
- złożenie wniosku przez wierzycieli o przymusowy wpis do hipoteki w księdze wieczystej nieruchomości należącej do dłużnika.

Natomiast egzekucję należności z tytułu składek prowadzić może komornik sądowy lub dyrektor Oddziału ZUS.

ZADŁUŻENIA WOBEC URZĘDU SKARBOWEGO

JAK ZAKWESTIONOWA ZASADNOŚCI LUB WYSOKOŚCI DŁUGU?

Organy podatkowe zobowiązane są do egzekwowania nieuiszczonych podatków w sposób ściśle określony i stosowanie środków przymusu. W przypadku pojawienia się zaległości, organy podatkowe w pierwszej kolejności wysyłają upomnienia, które zawierają informacje dotyczące wierzyciela, podatnika oraz wysokości i tytułu zaległości. Ponadto upomnienie takie musi w swojej treści uprzedzenie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego, w razie nieuiszczenia należności w terminie siedmiu dni.

W ciągu 7 dni od doręczenia tytułu wykonawczego dłużnik może wnieść zarzuty. Podstawą zaskarżenia mogą być tylko ściśle określone podstawy, tj.:

- zapłata,
- umorzenie,
- przedawnienie,
- wygaśnięcie albo inny powód nieistnienia zobowiązania,
- odroczenie terminu zapłaty,
- rozłożenie na raty albo brak wymagalności zobowiązania z innego powodu,
- niewłaściwe określenie egzekwowanego zobowiązania,
- błąd co do osoby zobowiązanego,
- brak uprzedniego doręczenia zobowiązanemu upomnienia,
- niedopuszczalność egzekucji administracyjnej lub zastosowanego środka egzekucyjnego,
- zastosowanie zbyt uciążliwego środka egzekucyjnego,
- prowadzenie egzekucji przez niewłaściwy organ,
- niespełnienie w tytule wykonawczym odpowiednich wymogów.

Osoba mająca zaległości podatkowe może złożyć wniosek o ich rozłożenie na raty, odroczenie terminu płatności podatku lub zaległości podatkowej, a także o całkowite umorzenie całości lub części zaległości podatkowej lub odsetek za zwłokę. To uprawnienia fiskusa wobec podatników, którzy z ważnego powodu nie są w stanie zapłacić podatku.

Wniosek należy uzasadnić. Do wniosku można również dołączyć dokumentację potwierdzającą uzasadnienie, może to być np. historia choroby lub wypis ze szpitala.

Organ podatkowy nie ma obowiązku uwzględnienia wniosku, natomiast w przypadku jego oddalenia, powinien podać na piśmie motywy swojego rozstrzygnięcia.

JAKIE UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄ POBORCY PODATKOWEMU?

Po wszczęciu postępowania egzekucyjnego organ egzekucyjny ma wiele możliwości wyegzekwowania zaległych należności. Egzekucja może być prowadzona z:

- pieniędzy,
- wynagrodzenia za pracę,
- świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego, a także renty socjalnej,
- rachunków bankowych,
- innych wierzytelności pieniężnych,
- praw z instrumentów finansowych w rozumieniu przepisów o obrocie instrumentami finansowymi, zapisanych na rachunku papierów wartościowych lub innym rachunku, oraz z wierzytelności z rachunku pieniężnego służącego do obsługi takich rachunków,
- papierów wartościowych niezapisanych na rachunku papierów wartościowych,
- weksła,
- autorskich praw majątkowych i praw pokrewnych oraz z praw własności przemysłowej,
- udziału w spółce z o.o.,
- pozostałych praw majątkowych,
- ruchomości i nieruchomości.

Organ egzekucyjny przesyła do pracodawcy zawiadomienie o zajęciu wynagrodzenia podając w nim kwotę oraz tytuł zaległości. Egzekucja należności podatkowych może objąć maksymalnie połowę otrzymywanego

wynagrodzenia, po uprzednim odliczeniu składki na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, lecz przy uwzględnieniu wszystkich dodatków i świadczeń w naturze. Ponadto nie można dokonać zajęcia pensji, która jest równa minimalnemu wynagrodzeniu za pracę.

NIENALEŻNE ŚWIADCZENIE

Świadczenia nienależne to takie, które zostały wypłacone, mimo iż faktycznie nie przysługują.

Za nienależnie pobrane uznaje się:

- A. świadczenia rodzinne wypłacone pomimo utraty prawa do świadczenia;
- B. świadczenia rodzinne wypłacone w związku z uzyskaniem dochodu;
- C. świadczenia rodzinne przyznane i wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów;
- D. świadczenia rodzinne wypłacone, jeśli na to samo dziecko pobierano świadczenia w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;
- E. świadczenia rodzinne wypłacone na podstawie decyzji, która została uchylona w wyniku wznowienia postępowania i osobie odmówiono prawa do świadczeń;
- F. świadczenia rodzinne wypłacone innej osobie niż ta, która została wskazana w decyzji, z przyczyn niezależnych od Urzędu.

Osoba, która nienależnie pobrała świadczenia jest zobowiązana do ich zwrotu. Od sumy kwot pobranych nienależnie, naliczane są odsetki od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczeń do dnia spłaty.

Brak prawidłowego pouczenia dotyczącego świadczeń, jest podstawą do odwołania od decyzji w sprawie świadczeń nienależnie pobranych. Jeśli osoba nie zgadza się z treścią decyzji o pobraniu nienależnie świadczeń, należy złożyć odwołanie, zgodnie z pouczeniem w terminie 14 dni do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Od decyzji Kolegium przysługuje natomiast skarga do sądu administracyjnego, należy ją złożyć zachowując termin 30 dniowy.

CZY MOŻNA UMORZYĆ ZWROT NALEŻNOŚCI NIENALEŻNIE

POBRANYCH ŚWIADCZEŃ?

W przypadku braku możliwości terminowego spełnienia zobowiązania, przepisy umożliwiają złożenie wniosku o umorzenie należności wraz z ustawowymi odsetkami w całości lub części, rozłożenie na raty lub odroczenie terminu płatności.

Wnioskodawca powinien w tym celu złożyć wniosek wraz z uzasadnieniem, w którym może powołać się na „szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny”. Są to sytuacje losowe, trudna sytuacja finansowa, choroba wnioskodawcy lub członka rodziny.

W przypadku wydania decyzji odmawiającej uwzględnienia wniosku, istnieje możliwość złożenia odwołania.

Zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy o świadczeniach rodzinnych nienależnie pobrane świadczenia rodzinne podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, zawartych w odrębnej ustawie. Zasadą jest prowadzenie egzekucji należności pieniężnych przez naczelnika urzędu skarbowego. Ponadto właściwy organ gminy o statusie miasta, jest organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania wszystkich środków egzekucyjnych, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości, w egzekucji administracyjnej należności pieniężnych, dla których ustalania lub określania i pobierania jest właściwy ten organ.

KARY FINANSOWE - MANDATY, GRZYWNY

Mandat staje się prawomocny w momencie jego wydania i przyjęcia przez adresata. Fakt przyjęcia mandatu jest tożsamy z uznaniem winy przez ukaranego, dlatego też organ, który go nakłada, informuje o możliwości nieprzyjęcia mandatu i skierowania sprawy do sądu.

Każdy ma prawo odmówić przyjęcia mandatu, ale także organ, który może go nałożyć, może również stwierdzić, że ukaranie mandatem jest niewystarczające. W takim przypadku następuje skierowanie wniosku o ukaranie do sądu.

Na wniosek ukaranego należność może być umorzona, odroczone lub rozłożona na raty. W celu ubiegania się o jedną z ww. ulg, należy złożyć wniosek, w którym należy wskazać konkretnie jakiej ulgi wnioskodawca się domaga.

Jeżeli wniosek dotyczy rozłożenia na raty, należy w nim wskazać propozycję uregulowania należności, tj. liczbę rat oraz ich wysokość, a także proponowane terminy zapłaty.

Natomiast w przypadku wniosku o odroczenie terminu wykonania zobowiązania, należy wskazać proponowany termin zapłaty. Wniosek należy uzasadnić, wskazując w nim fakty, będące podstawą niemożności spełnienia świadczenia.

W przypadku nieprzyjęcia mandatu i skierowania do sądu wniosku o ukaranie, sprawa dotycząca przewinienia będzie rozpoznawana przez sąd. Osoba, która nie przyjęła mandatu powinna zostać zawiadomiona o terminie posiedzenia w sądzie, na który to termin może się stawić i przedstawić swoje stanowisko w sprawie. Jest ona również uprawniona do wnioskowania o przeprowadzenie dowodów, np. ze zdjęć, z zeznań świadków lub z opinii biegłego.

Sąd po przeprowadzeniu postępowania, wydaje rozstrzygnięcie, które może skutkować nienałożeniem żadnej kary, ale może też orzec o nałożeniu kary wyższej niż pierwotnie proponowana w formie mandatu. Od rozstrzygnięcia sądu przysługuje odwołanie.

CO GROZI ZA NIEOPŁACENIE MANDATU?

W przypadku nieopłacenia mandatu w terminie, naliczane są odsetki. Zostaje również wystawiony tytuł wykonawczy, który jest kierowany do egzekucyjnego w celu wyegzekwowania należności. Organem egzekucyjnym jest Naczelnik właściwego miejscowo urzędu skarbowego. Organ ten ma możliwość prowadzenia egzekucji m.in. z rachunków bankowych, należących do dłużnika, a także z wynagrodzenia za pracę.

DŁUGI SPADKOWE

Zgodnie z art. 992 § 1 Kodeksu cywilnego zarówno prawa majątkowe i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jego spadkobierców.

Osoba powołana do spadku ma możliwość **złożenia w ciągu 6 miesięcy od dowiedzenia się o swoim powołaniu, oświadczenia o odrzuceniu spadku**. Brak złożenia takiego oświadczenia, oznacza przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza. W przypadku złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, dochodzi do odrzucenia zarówno zobowiązań spadkodawcy, jak i aktywów spadku.

W przypadku przyjęcia spadku, spadkobierca przyjmuje na siebie odpowiedzialność spełnienia zobowiązań spadkodawcy. Wierzyciel ma prawo przestać do spadkobiercy wezwanie do zapłaty, w którym wskaże wysokość zobowiązania oraz ostateczny termin zapłaty.

Spadkobierca, w sytuacji braku możliwości terminowej spłaty zobowiązania, ma możliwość porozumienia się z wierzycielem w sprawie rozłożenia należności na raty lub zmiany terminu płatności. Wierzyciel nie musi jednak wyrażać zgody na jakąkolwiek zmianę treści zobowiązania i w przypadku braku jego spełnienia, może złożyć do sądu pozew przeciwko poręczycielowi o spłatę.

W przypadku nieuregulowania zaległości w terminie, wierzyciel ma prawo skierować sprawę na drogę postępowania sądowego. Sąd natomiast, uwzględniając powództwo, może wydać orzeczenie, którymi są m.in. wyrok oraz nakaz zapłaty.

Strona może w postępowaniu przed sądem powoływać dowodu z dokumentów lub z przesłuchania świadków. W przypadku wydania niekorzystnego rozstrzygnięcia, każda ze stron ma możliwość odwołania się od wyroku lub nakazu zapłaty. Trzeba to jednak zrobić w wyznaczonym terminie.

Jeśli dłużnik nie odwoła się od orzeczenia, nakładającego na niego obowiązek zapłaty, wówczas orzeczenie uprawomocni się, a po nadaniu mu klauzuli wykonalności, stanie się ono tytułem wykonawczym, na podstawie którego wierzyciel może wszcząć postępowanie egzekucyjne.

JAK PRZEBIEGA EGZEKUCJA KOMORNICZA W SPRAWACH

SPADKOWYCH?

Komornik na podstawie wniosku egzekucyjnego wierzyciela oraz dołączonego do niego tytułu wykonawczego, jest zobowiązany prowadzić postępowanie egzekucyjne, zgodnie z treścią orzeczenia. Komornik ma obowiązek zawiadomić dłużnika o wszczęciu postępowania oraz poinformowania go o wysokości zaległości.

Komornik może prowadzić postępowanie, zajmując środki zgromadzone na koncie bankowym dłużnika, może także prowadzić egzekucję z ruchomości (np. z pojazdów, sprzętu elektronicznego, wyposażenia). W przypadku braku możliwości wyegzekwowania wierzytelności, komornik wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania. Nie jest ono jednak jednoznaczne z umorzeniem długu. Taki dług nadal istnieje i dłużnik nadal ma obowiązek jego spłaty.

CO TO JEST UPADŁOŚĆ KONSUMENCKA?

Osoba fizyczna ma możliwość ubiegania się o ogłoszenie upadłości konsumenckiej w przypadku jej niewypłacalności jako dłużnika, tj. w sytuacji, kiedy utraciła zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Brak możliwości ogłoszenia upadłości konsumenckiej następuje w przypadku, gdy

- A. a) dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa
- B. b) w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku:
- C. prowadzone uprzednio w stosunku do dłużnika postępowanie upadłościowe zostało umorzone z innych przyczyn niż na wniosek dłużnika
- D. uchylono plan spłaty wierzycieli ustalony dla dłużnika
- E. c) dłużnik, pomimo obowiązku wynikającego z przepisów ustawy, nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości
- F. d) czynność prawna dłużnika została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli
- G. e) w prowadzonym uprzednio w stosunku do dłużnika postępowaniu upadłościowym umorzono całość lub część jego zobowiązań

JAK PRZYGOTOWAĆ WNIOSEK O UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ?

Wniosek składa się na urzędowym formularzu. Powinien on zawierać: wskazanie miejsc, w których znajduje się majątek dłużnika; wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie; aktualny i zupełny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników; spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty; spis wierzytelności spornych z zaznaczeniem zakresu w jakim dłużnik kwestionuje istnienie wierzytelności; wskazanie wierzytelności w spisie wierzytelności spornych nie stanowi jej uznania; oświadczenie dłużnika, że nie zachodzą okoliczności wyłączające możliwość ogłoszenia upadłości konsumenckiej.

Wniosek należy złożyć w sądzie właściwym dla wnioskodawcy.

JAK WYGLĄDA PROCEDURA POSTĘPOWANIA UPADŁOŚCIOWEGO?

Sąd może przeprowadzić dowód z dokumentów, na okoliczność sytuacji wnioskodawcy, załączonych do wniosku. Sąd ma możliwość rozpoznania sprawy zarówno na posiedzeniu niejawnym, jak i na rozprawie.

Jeśli sąd podejmie decyzję o przeprowadzeniu postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym, wówczas dłużnik nie będzie musiał stawić się w sądzie. W takiej sytuacji sąd wyda postanowienie, w którym ogłosi upadłość konsumencką albo oddali wniosek dłużnika.

W przypadku przeprowadzenia postępowania w formie rozprawy, sąd prześle dłużnikowi wezwanie na rozprawę, na którą wnioskodawca powinien się stawić. Po przesłuchaniu wnioskodawcy na okoliczności wskazane we wniosku, a następnie po zamknięciu rozprawy, sąd wyda orzeczenie, na podstawie którego wobec wnioskodawcy zostanie ogłoszona upadłość albo wniosek zostanie oddalony.

CZY SĄD MOŻE ODDALIĆ WNIOSEK O UPADŁOŚĆ KONSUMENCKĄ?

W przypadku, kiedy sąd uzna, że nie zachodzą przesłanki do stwierdzenia upadłości konsumenckiej albo zachodzą okoliczności uniemożliwiające jej ogłoszenie, wyda orzeczenie oddalające wniosek. Na takie orzeczenie stronie przysługuje odwołanie. W ciągu 7 dni od ogłoszenia orzeczenia, wnioskodawca może złożyć zażalenie, skierowane do sądu wyższej instancji.

Nienależycie przygotowany wniosek o upadłość konsumencką, skutkował będzie skierowaniem przez sąd wezwania do uzupełnienia braków w terminie 7 dni. W przypadku nieuzupełnienia braków lub też wykonanie tej czynności w sposób niewłaściwy, sąd dokona zwrotu wniosku oraz wszystkich jego załączników. **Możliwym jest ponowne złożenie wniosku.**

Nota o Stowarzyszeniu „DOGMA”

Stowarzyszenie DOGMA jest jedną z wiodących organizacji pozarządowych, która od 15 lat realizuje szereg inicjatyw obywatelskich nakierowanych na poszerzanie świadomości prawnej społeczeństwa oraz dostępu do bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich.

Od 2016 r. Stowarzyszenie realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej – w ciągu 2,5 roku (do końca czerwca 2018 r.) prowadzenia projektów obejmujących Punkty Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w całym kraju udzieliliśmy ponad 18 000 porad osobom znajdującym się w kryzysowych chwilach swojego życia, wykluczonym społecznie, niejednokrotnie pozbawionym środków finansowych do poszukiwania profesjonalnej pomocy prawnej na rynku usług prawniczych.

W roku 2018 pełnimy dyżury w 29 PNPP na terenie 7 województw: śląskiego, małopolskiego, podkarpackiego, dolnośląskiego, lubelskiego, pomorskiego, łódzkiego, a także realizujemy wiele projektów edukacyjnych skierowanych zarówno do najmłodszych jak i najstarszych członków naszego społeczeństwa. Obecnie DOGMA w ramach swojej statutowej działalności współpracuje z ponad **60 prawnikami**, specjalizującymi się w różnych dziedzinach prawa.

Masz pytania, wątpliwości?

Obawiasz się o swoje prawa?

Skontaktuj się z nami!

Katowice, 2019 r.

Biblioteczka Prawna Stowarzyszenia „DOGMA”

PUBLIKACJA WYDANA PRZEZ:

Stowarzyszenie Na Rzecz
Poradnictwa Obywatelskiego
„Dogma”

40-074 Katowice, ul. Raciborska 48, lok.2
tel. 32 557 51 83

stowarzyszeniedogma@gmail.com
www.dogma.org.pl

NIP: 634-25-05-321, REGON: 278130684, KRS: 0000175368

Zadanie jest współfinansowane ze środków dotacji celowych przekazanych z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat

